

MTB - MLE

Una nga Kwarter – Modyul 16: Paggamit Sa Mga Dinugtong Nga Pulong Sa Pahayag

MTB – MLE – Ikaduha nga Grado
Alternative Delivery Mode
Una nga Kwartar – Modyul 16: Paggamit Sa Mga Dinugtong Nga Mga Pulong Sa
Pahayag
Unang Edisyon, 2020

Batas Republika 8293, Seksiyon 176 naga ingon nga dili mahimong makaangkon og katungod sa copyright sa bisan unsa nga tagsulat ang gobyerno sa Pilipinas. Bisan pa man, kinahanglan una ang pagtugot sa ahensya sa gobyerno nga nagpatuman sa tagsulat kung kini mahimong pagkakitaan. Apil sa mga pwede nga buhaton sa maong ahensya ang pagtakda sa mahimong bayad.

Ang mga tagsulat sa (istorya, basahon, balak, kanta, hulagway, ngalan sa produkto o brand name, tatak o trademark, salida sa telebisyon, pelikula, atbp.) nga ginamit niini nga modyul nagpanag-iya sa copyright nianang mga gihisgutan. Paningkamutan nga matultulan sila para makuha ang ilang pagtugot sa paggamit sa mao nga mga materyales. Wala giangkon sa mga nagmantala ug sa nagsulat ang katungod isip tag-iya niini. Ang unsa man nga gamit gawas niining modyul, kinahanglan ang pagtugot gikan sa orihinal nga pagsulat.

Walay bisan unsa nga bahin o parte niining materyales ang mahimong kopyahon o ipatik sa unsa man nga pamaagi nga walay pagtugot sa departamento.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Leonor Magtolis Briones
Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Zenaida S. Kiunisala

Geneveive J. Tano

Editor: Dr. Noemi B. Alforte, Lucita B. King, Jean S. Cabeguín, Liza D. Gamali, Zoila Deirdre G. Murillo, Nelson D. Galido

Tagasuri: Dr. Noemi B. Alforte, Randy Banaag, Melchorita N. Salon

Tagaguhit: Maria Teresa C. Antoque, Ghebre D. Pallo

Tagalapat: Seigfred R. Pulgarinas, Racquel Rose S. Dagondon, Maria Teresa C. Antique

Tagapamahala: Dr. Arturo B. Bayocot, CESO III, Regional Director
Dr. Edgardo V. Abanil, CESE, Schools Division Superintendent
Dr. Lanila M. Palapar, Assistant Schools Division Superintendent
Dr. Emelia G. Aclan, CID Chief
Dr. Linda D. Saab, Division EPS-LRMDS
Dr. Noemi B. Alforte, Division EPS, MTB-MLE
Nelson G. Ahelo, PSDS Designate

Inilimbag sa Pilipinas ng Sangay ng Camiguin

Department of Education –Region X

Office Address : B. Aranas St., Poblacion, Mambajao, Camiguin

Website : www.depedcamiguin.com

E-mail Address : depedcamiguin@gmail.com, camiguin@deped.gov.ph

MTB-MLE

Una nga Kwartar – Modyul 16: Use Compound Words Appropriate to the Grade Level in Sentence **MT2LC-If-h-4.5 (Week 6)**

Ang aklat na ito ay magkatuwang n inihanda at sinuri ng mga edukador mula sa mga publiko at pribadong paaralan, kolehiyo, at /o unibersidad. Hinikayat naming ang mga guro at ibang nasa larangan ng edukasyon na mag-email ng kanilang puna at mungkahi sa Kagawaran ng Edukasyon sa action@deped.gov.ph.

Mahalaga sa amin ang inyong mga puna at mungkahi.

Pasiuna nga Mensahe

Para sa Magtutudlo:

Kumusta, malipayong paggamit niining **MTB-MLE Ikaduha nga Grado** Alternative Delivery Mode (ADM) **Modyul 16: Paggamit Sa Mga Dinugtong Nga Mga Pulong Sa Pahayag.**

Kini nga Module nadesinyo, naugmad ug nasusi sa pagtinabangay sa mga magtutudlo nga gikan sa pampublikong institusyon para sa pagtabang kanimo nga makab-ot ang sumbanan nga gitakda sa K to 12 Curriculum samtang ilang gibuntog ang mga babag nga adunay kalabutan sa personal, social, ug economic nga mga sitwasyon sa ilang pag-eskwela.

Kining kapanguhaan sa pagkat-on o learning resource gilauman nga makapadasig sa magtutuon o bata nga mobuhat sa mga giniyahan ug gawasnong buluhaton sa iyang kaugalingon nga lihoc ug panahon. Dugang pa, ang katuyuan usab niini mao ang pagtabang sa magtutuon o bata nga makakuha sa mga gikinahanglan nga kahanas niining atong panahon karon sa ika- 21 nga siglo samtang gitagaan usab og konsiderasyon ang ilang mga panginahanglan og sitwasyon.

Isip dugang nga materyales sa nag-unang teksto, makita ninyo kini nga kahon sa kinatibuk-an sa modyul.

Mga Minugbo nga Sulat sa Magtutudlo

Ang sulod niini nga parte mga pahinumdom, mga estratihiya nga maggamit sa paggiya sa mga magtutuon.

Isip magtutudlo, ikaw ang gilauman nga maghatag sa magtutuon o bata kung unsaon paggamit niini nga Modyul. Gitahasan usab ikaw sa pagsubay sa pag-uswag sa iyang kahibawo samtang imo siya gitagaan og higayon nga makatuon sa iyang kaugalingon nga pagkat-on sa kahibawo. Ug usab, gitahasan ka nga dasigon ug tabangan ang magtutuon o bata sa iyang pagbuhat sa mga buluhaton sulod niini nga Modyul.

Para sa Magtutuon

Kumusta, maayong paggamit niining **MTB-MLE Ikaduha nga Grado** Alternative Delivery Mode (ADM) **Modyul 16: Paggamit Sa Mga Dinugtong Nga Mga Pulong Sa Pahayag.**

Kini nga Modyul gihimo para matagaan ka sa makahuluganon nga higayon para sa mga giniyahan ug gawasnong pagkat-on subay sa imong kaugalingon nga lihok ug panahon. Isip aktibo nga magtutuon, mahimo nimo ang pagproseso sa sulod niining modyul.

Kini nga Modyul adunay mga parte katugbang sa mga icons:

 Kat-oni	<p>Dinhi nga bahin, mahibaloan kung unsa ang kinahanglan nga matun-an sa modyul.</p>
 Pasiunang Pagsulay/Sulayi	<p>Ang katuyoan niini nga bahin sa buluhaton mao ang pagsusi sa imong naunang kahibalo mahitungod sa leksiyon nga imong pagatun-an. Kung makuha nimo ang ensakto nga mga tubag (100%), pwede na nimo dili gamiton kini nga modyul.</p>
 Pagsusi	<p>Kini ang hamubo nga buluhaton o paghisgot sa nauna nga kahibalo para matabangan ka nga makonek ang karon ug sa una nga leksiyon.</p>
 Sulayi ug Kat-oni	<p>Dinhi nga bahin, ipaila ang bag-o nga leksiyon sa nagkalain lain nga pamaagi sama sa usa ka istorya, kanta, balak, pagpresentar sa problema, sitwasyon, o mga buluhaton.</p>

 <p>Hisgutan Ta</p>	<p>Dinhi nga parte, tagaan ka og hamubo nga panaghigot sa leksiyon. Ang katuyuan niini para matabangan ug masabtan ang bag-o nga konsepto ug kahanas.</p>
 <p>Pagpalambo sa Kahibalo</p>	<p>Naglangkob kini sa mga buluhaton nga giniyahan og gawasnon pagbansay para mapalig-on ang imong pagsabot ug kahanas sa leksiyon. Mahimo nimo nga tan-awon kung husto ba ang imong tubag sa mga buluhaton sa pagtan-aw sa tubag nga nahimutang sa susi sa hustong tubag nga anaa sa katapusan nga parte sa modyul.</p>
 <p>Hinumdumi</p>	<p>Kini naglangkob sa mga pangutana o pagbutang sa mga tubag diha sa gibutangan og blanko nga parte sa pahayag para mapaproseso kung unsa ang natun-an nimo gikan sa leksiyon.</p>

 Buhata ug Kat-oni	<p>Kini naglangkob sa mga buluhaton nga makatabang sa imo para mabalhin ang bag-ong kahibalo o kahanas sa tinuod nga sitwasyon o ang kamatuoran sa kinabuhi.</p>
 Tantiya	<p>Kini usa ka buluhaton nga ang katuyuan masukod ang lebel sa kahibalo nga nakab-ot sa natun-an nga kompetensi.</p>
 Dugang nga mga Buluhaton	<p>Dinhi nga bahin, adunay ihatag nga dugang nga mga buluhaton para mapalambo ang imong kahibawo ug kahanas sa natun-an nga leksiyon.</p>
 Susi sa mga Tubag	<p>Naglangkob kini sa ensaktong tubag sa tanan nga mga buluhaton nga anaa sa modyul</p>

Sa katapusan nga parte ani nga modyul, makita usab ang:

Pakisayran

Kini ang listahan sa tanan nga gikuhaan sa pagbuhat ug pag-ugmad niini nga modyul.

Ang mosunod mao ang importante nga pahinumdom sa paggamit niini nga modyul:

1. Ampingi ang paggamit niini nga modyul. Ayaw butangi o sulati sa bisan unsa nga mga marka o sulat sa bisan asa nga parte sa modyul. Maggamit sa lain nga papel sa pagtubag sa mga tahas ug buluhaton.
2. Ayaw kalimti ang pagtubag sa Sulayi sa dili pa mobalhin sa laing gihatag nga buluhaton nga naa niini nga modyul.
3. Basaha ug maayo ang mga direksiyon sa dili pa buhaton nga mga buluhaton sa pagbansay.
4. Obserbahe ang pagkamatitud-anon og ang integridad sa pagbuhat sa mga buluhaton ug sa pagsusi sa insakto nga mga tubag.
5. Humana sa ang gibuhat nga buluhaton ayha moadto sa uban pa nga mga buluhaton.
6. Ibalik ang modyul sa imong magtutudlo o o sa facilitator kung mahuman na ang pagtubag sa tanan nga mga buluhaton.

Kung ugaling naglisod ka sa pagtubag sa mga buluhaton , ayaw pag duha-duha pagkonsulta sa imong magtutudlo o facilitator. Mahimo ka usab mangayo ug tabang sa imong nanay ug tatay , sa imong magulang o sa bisan kinsa nga mga kauban sa balay nga makatudlo nimo. Imong huna-hunaon pirmi nga wala ka nag-inusara.

Maglaum kami nga pinaagi niining modyul makasinati ka sa usa ka makahuluganon nga kahibalo ug makakuha ka sa lawom nga pagsabot nga may kalabutan sa kompetensi nga gitun-an.

Kat-oni

Gamit niining modyul imo karon tun-an ug makat-onan ang mahitungod sa compound words o mga dinugtong nga mga pulong ug ang paggamit niini sa pahayag.

Pasiunang Pagsulay/Sulayi

Kumpletuha ang pahayag o sentence pinaagi sa pagpili sa hustong **compound words** nga anaa sulod sa kahon. Isulat ang imong tubag sa imong papel.

sibuyas-bombay	libod-suroy	balat-sibuyas
lunod-patay	buta-bungol	

1. Usa siya ka bata nga _____ kay magsigi lang og lakaw-lakaw bisan asa.
2. Si Pedro nagpaka _____ sa mga tambag kaniya sa iyang papa.
3. _____ si Nena busa mohilak dayon kung ungiton sa iyang klasmeyt.
4. Bisin gikapoy na si tatay Juan _____ pa gihapon siya pagtrabaho.
5. Mamaligya ang mama ni Ana og panakot nga _____.

Pagtulun-an

Paggamit Sa Mga Dinugtong Nga Pulong Sa Pahayag

Pagsusi

Nakadungog kana ba nga naay mag ingon nga balat - sibuyas kaayo ka kay dali raka masuko ungiton ug mohilak. Ug usahay moingon ang mama ikaw sige lang ka laag-laag nahimo naka og libod-suroy.

Unsa ang tawag sa gibadlisan nga mga pulong? balat-sibuyas, libod-suroy. Nagleksiyon na mo ani sa Grade I pa ka?

Mga Minugbo nga Sulat Magtutudlo

Alang sa ginikanan o sa tig-atiman sa bata nga mobasa ug motubag niining modyul among pahinumdom nga dili unta kamo ang motubag o mosulat kondili giyahan lamang ang magtutuo sa

Sulayi ug Kat-oni

Basaha ug sabta ang imong gibasa.

Ang Mga Paninda ni Manang Josefa

By: Zenaida S. Kiunisala

Halos tungang-gabii na mao pa lamang ang pagkahuman ni Manang Josefa ug sa anak niyang si Mikayla sa paghimo og **ice candy**, **ice drop** ug halo-halo. Ila dayon kini gisulod sa **freezer** para dali nga mabugnaw ug mogahi aron mabaligya dayon pagka buntag.

Sayo nga namatay ang bana ni Manang Josefa tungod sa aksidente. Busa siya na lang ug ang bugtong anak niini nga si Mikayla ang naningkamot alang sa ilang kabuhian. Nagpuyo sila sa tumang kalisod. Apan suwerte lamang kay buotan nga pagkabata si Mikayla. Dili siya gahig-ulo ug libod-suroy. Lunod-patay kining motabang kanunay sa iyang inahan.

Sayong-buntag maoy sagad nilang himuon ang pagluto og **hot-cake**, puto-maya, suman nga kamoteng-kahoy ug puto-bongbong. Pagkahuman nilag luto, ila dayon kining ibaligya didto sa kantina sa eskwelahan ug ang dili mahal inisuroy ni Manang Josefa sa iyang mga suki ug sa matag balay.

Tubaga ang mga Pangutana:

1. Kinsa ang mga tawo sa atong estorya?
2. Nganong sayo nga namatay ang bana ni Manang Josefa?
3. Unsay sagad nga gihimo ni Manang Josefa ug sa anak niini nga si Mikayla matag sayo sa buntag?
4. Asang dapita nila gipamaligya ang ilang mga paninda?
5. Unsang matanga nga pagkabata si Mikayla? Nganong naka ingon ka?
6. Nalipay ba ang iyang mama kaniya?
7. Mahimo ba usab nimo ang gibuhat ni Mikayla ngadto sa iyang mama?

Hisgutan Ta

Basaha ang mga pulong nga gihisgutan sa estorya.

tungang-gabii

puto-maya

ice candy

bugtong - anak

gahi-ulo

ice drop

sayong-buntag

lunod-patay

hot cake

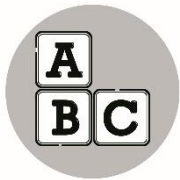
puto-bungbong

libod-suroy

Unsa ang tawag sa mga pulong nga gibadlisan?

Ang tawag niining mga pulong **compound words** o dinugtong nga mga pulong.

Ang **compound words** o dinugtong nga mga pulong mao ang mga pulong nga gimugna gikan sa duha ka nagkalain-laing pulong apan usa ra ang kahulugan.

Pagpalambo sa Kahibalo

Unang Giniyahang Buluhaton

Direksiyon: Himoi og pahayag ang mosunod nga mga dinugtong nga pulong ug linyahi kini.

1. tungang-gabii

_____.

2. **ice-candy**

_____.

3. kamoteng-kahoy

_____.

4. **hot-cake**

_____.

5. puto-maya

_____.

Unang Pagtantiya

Direksiyon: Kompletuha ang pahayag o **sentence** pinaagi sa pagpili sa hustong dinugtong nga pulong o **compound words** nga naa sulod sa kahon.

bunga-singot	bato-lata
suman-pilit	sibuyas-dahunan
libod-suroy	

Pananglitan: Ang suga sa among kusina nagsigig
siga-palong.

1. Nagluto si ate Vilma og lamian nga _____.
2. Nagdula ang mga bata og _____ sa ilang tugkaran.
3. Si Nicko usa ka _____ nga bata busa dili makapuyo sa balay.
4. Daghang nitubo nga _____ sa likod ni Abner tungod sa kainit sa adlaw.
5. Ang akong Mama nagtanom og _____ sa among nataran.

Ikaduhang Giniyahang Buluhaton

Direksiyon: Pangitaa sa **kolum B** ang kapares sa **kolum A** aron makahimo og **compound words** o dinugtong nga mga pulong. Isulat ang naporma nga **compound words** sa imong papel.

A

1. manok
2. mobog
3. tubig
4. balay
5. bunga

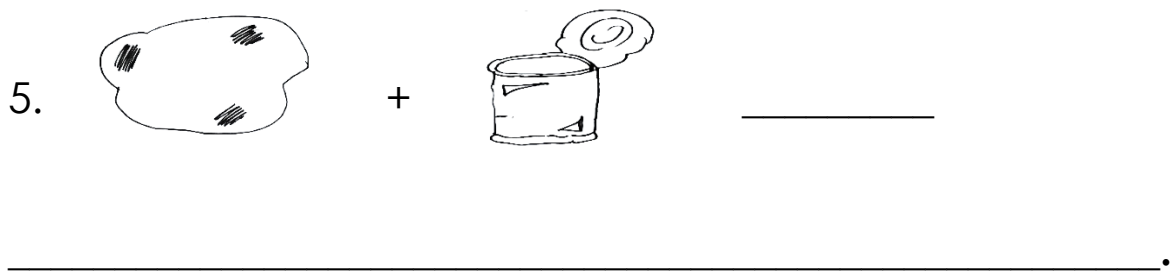
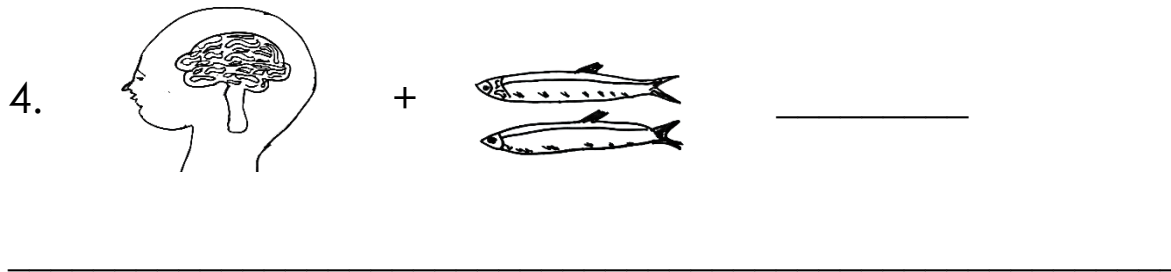
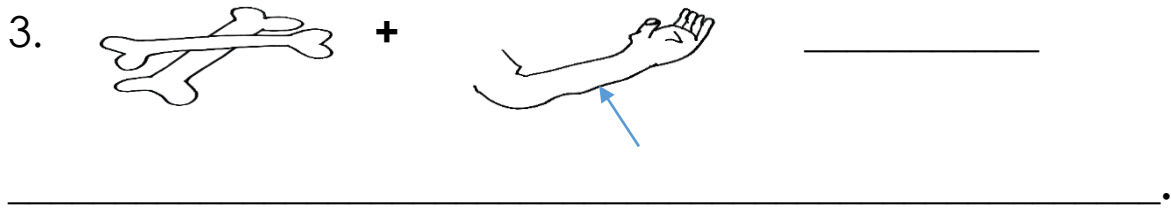
B

- A. alampuanan
- B. singot
- C. lupad
- D. igtatari
- E. bugnaw

Ikaduhang Pagtantiya

Direksiyon: Isulat ang dinugtong nga mga pulong o **compound words** sa matag pares nga hulagway ug himoi kini sa pahayag o **sentence**.

Unang Gawasnong Buluhaton

Direksyon: Basaha ang mosunod nga pahayag ug linyahi ang mga dinugtong nga pulong o **compound words**.

1. Udtong-tutok na niuli si tatay Tasio gikan nia iyang umahan.
2. Lunod-patay nga nitabang si Luis sa iyang agalon.
3. Daghan ang natanom ni Teryo nga gabi-tsina.
4. Giuhaw pag-ayo si Ruben busa niinom siya og tubig- bugnaw.
5. Gitambalan ni Grace og polbos ang iyang bunga-singot sa likod.

Unang Pagtantiya

Direksiyon: Kopyaha ang mga pahayag o **sentence** sa imong papel. Kumpletuha dayon kini pinaagi sa pagpili sa insakto nga mga dinugtong nga pulong o **compound words** nga naa sa kahon.

Udtong-tutok	bunga-singot
Kamoteng-kahoy	lunod-patay
Gabi-tsina	

1. Sa pagsige og dula ni Nena ilawom sa kainit sa adlaw daghan ang nitubo nga _____ sa iyang lawas.
2. Daghan nakuha nga _____ sa ilang umahan ang tatay ni Rodel.
3. Sa _____ grabe ang kainit sa adlaw.
4. Para mapa-eskwela ni tatay Ambo ang iyang mga anak, _____ siya sa pagtrabaho.
5. Lami ang suman nga _____ sagulan og butong.

Ikaduhang Gawasnong Buluhaton

Direksiyon: Isulat sa papel ang mga dinugtong nga pulong o **compound words** nga naa sa kahon nga motugma sa kahulugan sa mga pahayag sa ubos.

lunod-patay
libod-suroy
kapayyas-mata

balay-alampuanan
abot-langit

1. Walay klaro nga pinuy-anan ang mga dayo.
2. Dali kaayong pahilakon ang akong manghod.
3. Naglukso-lukso si Marie sa tumang kalipay.
4. Gitinuod og trabaho sa panday ang mga lingkuranan aron mahuman dayon.
5. Kinasing-kasing ang akong pag-ampo sulod sa simbahan.

Ikaduhang Pagtantiya

Direksiyon: Himoi og pahayag ang mosunod nga dinugtong nga mga pulong o **compound words**.

Compound Words	Kahulugan
libod-suroy	pobre
balat--sibuyas	sensitibo/dali ra mohilak
anak -pawis	laagan
abot-langit	sobra ang kalipay
lunod-patay	sagad sobra kung magtrabaho

1. _____.
2. _____.
3. _____.
4. _____.
5. _____.

Hinumdumi

Ang **compound words** o dinugtong nga mga pulong mao ang mga pulong nga gimugna gikan sa duha ka nagkalain-laing pulong apan usa ra ang kahulugan

Buhata ug Kat-oni

Direksiyon: Linyahi ang dinugtong nga pulong o **compound words** nga imong nabasa sa pahayag o **sentence**.

1. Nagtanom ang mga magtutudlo og daghang sibuyas-dahonan sa eskuwelahan.
2. Nagluto si Marieta og budbod-bolanghoy para sa ilang meryenda.
3. Nagpalit si mama og **fruit-salad** sa merkado.
4. Si Linda bugtong anak-babaye sa magtiayong Lita ug Samuel.
5. Ang bata nga si Andrew nikaon og **hot-cake**.

Pagtantiya

Direksiyon: Kumpletuha ang pahayag o **sentence** pinaagi sa pagpili sa hustong dinugtong nga pulong o **compound words** nga naa sulod sa kahon. Isulat ang imong tubag sa imong papel.

bunga-singot	atras-abanti	bukog-panit
suman-pilit	sibuyas-bombay	

1. Si nanay nagpalit og panakot nga _____ aron isagol sa iyang ginisa.
2. Daghang _____ ang nanubo sa likod ni Andres tungod sa kainit sa adlaw.
3. Si Welfredo nag _____ sa iyang pagkubra'g hinabang tungod kay gibati siya og kaulaw.
4. Ang masakitong bata nga si Berto kay _____ nalang.
5. Lami kaayong kan-on sa meryenda ang _____.

Dugang nga Buluhaton

Direksiyon: Himo-i og pahayag ang mosunod nga mga **dinugtong nga pulong** o *compound words* nga naa sa ubos.

1. balay-kalingawan

---

2. tubig-bugnaw

---

3. langit-yuta

---

4. kurog-baboy

---

5. patay-gutom

Susi sa Insaktong Tubag

Unang Ginilyahang Bulhaton

- 1.
- 2.
3. depende sa pahayag sa bato
- 4.

Ikdahang Pagtantiya

1. kamoteng-kahoy
2. sibuyas-bombay
3. bukog-panit
4. utok-bollinaw
5. bato-lata

(depende sa pahayag)

Unang Pagtantiya

1. Suman-pilit
2. bato-lata
3. libod-suroy
4. bungag-singot
5. sibuyas-dahonan

Unang Gawasnong Bulhaton

1. udtong-tutok
2. lunod-patay
3. gabi-tsina
4. tubig-bugnaw
5. bunga-singot

Ikdahang Ginilyahang Bulhaton

1. Manok-igtatar!
2. mobog-lupad
3. tubig-bugnaw
4. balay-alampunan
5. bunga-singot

Unang Pagtantiya

1. bunga-singot
2. gabi-tsina
3. udtong-tutok
4. lunod-patay
5. kamoteng-kahoy

Ikaduhang Gawasnong Bulkuhaton

1. Libod-suroy
2. Kapayas-mata
3. Abot-langit
4. Lunod-patay
5. Balay-alampuanan

1. sibuyas-bombay
2. bunga-singot
3. atras-abante
4. bukog-parit
5. suman-pilit

Pagtantiya

- Dugang Bulkuhaton**
- 1.
  - 2.
  3. depende sa pahayag
  - 4.
  - 5.

Pakisayran

Mother Tongue-Based 2

Multi-Lingual Curriculum Guide

Use compound words appropriate to the grade level in sentences

MT2LC-IF-4.4

Page 91

Mother Tongue-Based 1

Multi-Lingual Education

Kagamitan ng Mag-aaral

Sinugbuanong Binisaya

Palid 263-264

Alang sa inyong mga pangutana o komento, sulat o tawag sa:

Department of Education – Division of Camiguin

B. Aranas St., Poblacion, Mambajao, Camiguin Province

Email Address: depedcamiguin@gmail.com, camiguin@deped.gov.ph

Cellphone no: 09057284681